

RÖVID KÖZLEMÉNYEK

A *Maretia hungarica* Vadász miocén korú faj hovatartozásának tisztázása

SZÖRÉNYI ERZSÉBET

Vadász E. 1914-ben *Maretia hungarica* néven kis tengeri sünt írt le (Geol. Hung. fasc. 2-p. 237. pl. IX. fig. 7. 8.), melyet nem egészen sikerült ábrája alapján Lambert és Thiery (Essai nom. rais. p. 458.) az *Atelospatangus* nemhez soroltak. Mortensen nagy monografiájában (A monograph of the Echinoidea V. 2. p. 79. 1951.) kétségbe vonja Vadász ábrájának a helyességét, mivel feltűnőnek tartja, hogy Vadász fajleírásában nem emlékezik meg a mellső szirmok elülso lemezsorának csökevényesedéséről.

Megvizsgálva Vadász eredeti példányának mellső páros szirmát, megállapítható, hogy mind a két likacsöve megvan és így jellegzetes *Maretia*, melyet a sajnós csak töredékesen megmaradt plasztron-szerkezete is alátámaszt. Ezt a megállapítást az eredeti példányról készült, itt közölt fényképpel igazolhatjuk.

Maretia hungarica Vadász.
a) alzat, b) felzet.

Élucidation de l'appartenance générique de l'espèce miocène *Maretia hungarica* Vadász

par E. SZÖRÉNYI

E. Vadász a décrit en 1914 sous le nom de *Maretia hungarica* un petit oursin (Geol. Hung. fasc. 2, p. 237, pl. IX, fig. 7-8), que — sur la base de l'illustration pas tout à fait réussie — Lambert et Thiery (Essai nom. rais., p. 458) ont rangé dans le genre *Atelospatangus*. Dans sa grande monographie (A monograph of the Echinoidea V. 2. p. 79, 1951) Mortensen met en doute l'exactitude de la figure et né pour Vadász, car il trouve surprenant, que dans la description de l'oursin Vadász ne fasse pas allusion à l'atrophie de la rangée de plaques ambulacraires des aires ambulacraires antérieures.

En examinant les figures ambulacraires paires antérieures de l'individu original de Vadász, on peut constater, que l'oursin possède les deux zones porifères et par

conséquent est une *Maretia* typique, ce qui est appuyé par la structure du plastron, qui, malheureusement, n'est conservé que fragmentairement. Cette observation peut être prouvée par la photographie que voici, prise de l'individu original.

Estheria-faj a Mecsekhegységéből.

VADÁSZ ELEMÉR

A Mecsekhegység földtani viszonyának ismertetésében a raeti-emeletbe sorolt rétegösszletből Böckh J. 1873-ból származó gyűjtéséből „új alakúnak látszó” *Estheria*-fajt említettem. Ez az alak zöldesszürke limonitfoltos agyagpalából került ki, egyes darabokon héjas példányokban is. Böckh J. megjelölése szerint a mecsekszabolcsi „Ferenc József-aknától északnyugatra húzódó árokából, az I. telepnyom közelében”. Böckh J. kérdőjellel liászkorúnak jelezte.

Az alsó-liász köszénösszlet fekvőjében levő, a wengeni rétegek fölött következő kvarcit, finomabb-durvább homokkő, palás homokkő és agyagpala váltakozásából álló rétegösszletet, jellemző gyér szerves maradványai, főként rosszmegtartású növényi részek alapján közelebbi szintekre tagolni még nem sikerült. S t u r az első köszéntelep fekvőjében mintegy 300 méter távolságban talált növényi részek meghatározásával *Zamites distans* Presl., *Zamites distans* var., *longifolia* Presl., *Palissya bronni* Endl. és *Thaumatopteris bronni* Popp. fajok alapján, raeti-emeletbelinek minősítette.

Defretin legutóbb megjelent *Estheria*-tanulmánya alapján újvizsgálva a mecseki *Estheria*-anyagot, úgy találom, hogy új fajként minősítése helytálló. Kerekded körvonalú alakja szembeötlően elüt a triászbeli *E. minima* minden változatától. Felületén 15–16 körkörös, egyenlő erősségű, homorú oldalú, tarajszerűen kiemelkedő növekedési ránc van. Szélessége 1,95–2,35 mm, magassága 1,7–2,1 mm. Szélessége és a hosszúság viszonya 85–89%. Búbja kissé előretolt, csaknem központi helyzetű. Körkörös ráncai a búbját körül csak kevésbé sűrűbb, 15–16 meglehetősen egyenlő távolságban álló gyűrűk.

Ezek a jellegek valamennyi példányon állandók. A rendelkezésre álló iródalom alapján példányaim föltűnő kerekdedségük miatt egyik eddig leírt fajjal sem azonosíthatók. Ezért könnyebb összehasonlítás céljából *Estheria hungarica* új névvel jelölhető. Legközelebb áll az *Estheria (Euestheria) ricouri* Defretin hettangi-emeletbeli alakhoz, ami azonban kissé hosszúkásabb, búbja előretoltabb, ritkábban gyűrűzött. Az ugyanott leírt *E. destombesi* Defret. keuperbeli alak gyűrűsűrűsége azonos ugyan, de finomabbnak látszik, körvonala sokkal hosszúkásabb (0,66%). Az *E. minuta* típusa és minden változata hosszúkásabb és díszítésében is eltérő sűrűségű.

Sajnos, az új alaknak minősülő *Estheria* a rétegösszlet kerkérdését nem viszi előbbre, pedig ez a Mecsekhegység kimmiériai-mozgására és a felső-triász üledékek hiányára is jobban reávilágíthatna.

* Defretin: *Estheria* du Trias français et de l'Hettangien. Annales de la Soc. géol. du Nord, LXX. 1950. Lille, 1951.)